

WPISUJE UCZEŃ**KOD UCZNI**

--	--	--

PESEL

--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--

**PRÓBNY EGZAMIN GIMNAZJALNY
Z OPERONEM
CZĘŚĆ HUMANISTYCZNA**

JĘZYK POLSKI**Instrukcja dla ucznia**

1. Sprawdź, czy zestaw egzaminacyjny zawiera 10 stron (zadania 1.–24.). Ewentualny brak stron lub inne usterki zgłoś nauczycielowi.
2. Wpisz swój kod oraz PESEL w wyznaczonych miejscach: na tej stronie, w karcie rozwiązań i w karcie odpowiedzi.
3. Czytaj uważnie wszystkie teksty i zadania.
4. Rozwiązania zapisuj długopisem lub piórem z czarnym tuszem/atramentem. Nie używaj korektora.
5. Rozwiązania zadań, w których musisz sam sformułować odpowiedzi, zapisz czytelnie i starannie w karcie rozwiązań zadań otwartych. Pomyłki przekreślaj.
6. Odpowiedzi do zadań zamkniętych zaznacz w karcie odpowiedzi w części przeznaczony dla zdającego. Zamaluj pola do tego przeznaczone. Błędne zaznaczenie otocz kółkiem i zaznacz właściwe.
7. Pamiętaj, że zapisy w brudnopisie nie będą sprawdzane i oceniane.

**GRUDZIEŃ
2014**

**Czas pracy:
90 minut**

**Liczba punktów
do uzyskania: 34**

Powodzenia!

Kiedy zaczyna się dzień...

Tekst I

Przeczytaj tekst i wykonaj zadania 1.–8.

Człowiek Prometeusza był słaby i nagi. Palce miał zakończone kruchymi paznokciami, by mu były obroną przed pazurami dzikich zwierząt. [...] Niby mdłe zjawy senne błędzili ludzie, bezradni wobec potęg przyrody, której nie rozumieli. Wszystkie ich czyny były nieświadome i bezładne. Widząc to, Prometeusz ponownie zakradł się do wielkiego spichlerza ognia niebieskiego i przyniósł na ziemię pierwsze zarzewie. W siedzibach ludzkich zapłonęły jasne ogniska, ogrzewając mieszkańców i płosząc drapieżne bestie. Mądry tytan uczył ludzi umiejętnego używania ognia, sztuk i rzemiosł.

Nie podobało się to Dzeusowi¹ [...] Kazał wtedy Hefajstosowi, z bogów najbieglejszemu we wszystkich kunsztach, stworzyć kobietę cudnej urody, na wzór bogiń nieśmiertelnych. [...] I nazwano ją Pandora, albowiem była ona darem dla ludzi od wszystkich bogów i każdy z bogów obdarzył ją jakąś szczególną właściwością. W posagu otrzymała glinianą beczkę szczelnie zamkniętą, której zawartości nikt nie znał.

Tak wyposażoną Pandorę zaprowadził Hermes, posłaniec bogów, na ziemię i zostawił ją przed chatą Prometeusza. Mądry tytan wyszedł przed dom przyjrzeć się pięknej nieznanym i od razu zwietrzył jakiś podstęp. Nie przyjął jej więc, ale odprawił i innym doradzał tak samo postąpić. Lecz Prometeusz miał brata nie bardzo rozumnego [...]. Ten nie tylko nie wygnał Pandory, lecz natychmiast się z nią ożenił. [...] szybko mówna Pandora nakłoniła go do otwarcia beczki. I oczywiście stało się nieszczęście. Ledwo podniesiono wieko, wyleciały na świat wszystkie smutki, troski, nędze i choroby i jak kruki obsiadły biedną ludzkość.

Prometeusz chciał teraz bogom podstępem za podstęp odplacić. Zabił wołu i podzielił go na dwie części: osobno złożył mięso, które owinął skórą, oddzielnie zaś kości, i nakrył je tłuszczem. Za czym poprosił Dzeusa: „Którą część weźmiesz, będzie odtąd bogom poświęcona”. Dzeus wybrał tę, gdzie było więcej tłuszczu, domyślając się pod jego grubą warstwą najdelikatniejszego mięsa. Natychmiast przekonał się, że były to same kości, pokryte najgorszym tłuszczem. [...]

Dzeus zemścił się straszliwie. Na jego rozkaz przykuto Prometeusza do skały Kaukazu. Co dzień zgłodniały orzeł zlatywał, by mu wyjadać wątrobę, która wciąż odrastała. Wokoło było pusto i głucho. [...]

Prometeusz jest jedną z najwznioślejszych postaci w mitologii – bóg, który cierpiał przez miłość dla ludzi. [...] Dał im naukę o liczbach, najprzedniejszą wiedzę i objawił kunszt pisma, ten skarbiec pamięci i źródło poezji. [...] Dał chorym lekarstwa kojące i wynalazł zioła, które ból usuwają. W głębi ziemi wysledził cenne metale i objawił, jak ze snu, lotu ptaków i głosów w przyrodzie odgadywać przyszłość. Prometeusz w człowieku rozbudził ducha i dał mu moc panowania nad światem.

Jan Parandowski, *Mitologia. Wierzenia i podania Greków i Rzymian*, Londyn 1992, s. 45–47.

¹ Dzeus – Zeus.

Zadanie 1. (0–1)

Pomyślodawcą zesłania na ludzi trosk i chorób

- A. był Hefajstos.
- B. była Pandora.
- C. był Hermes.
- D. był Zeus.

Zadanie 2. (0–1)

W tabeli znajdują się informacje dotyczące tekstu I. Wskaż tę informację, która jest fałszywa – zaznacz F we właściwym miejscu.

1.	Dzięki Prometeuszowi ludzie zdobyli moc potężniejszą od tej, którą mieli bogowie.	1F
2.	Ogień zapewnił ludziom możliwość obrony przed niebezpiecznymi zwierzętami.	2F
3.	Ludzie posiadli wiedzę, która wpłynęła na postęp techniczny, rozwój duchowy i intelektualny.	3F

Zadanie 3. (0–1)

Główną motywacją postępowania Zeusa wobec ludzi i Prometeusza była

- A. tchórzliwość.
- B. zemsta.
- C. troska.
- D. ofiarność.

Zadanie 4. (0–1)

Wskaż akapit, z którego wynika, że Zeus był zachłanny.

- A. drugi
- B. trzeci
- C. czwarty
- D. piąty

Zadanie 5. (0–1)

Określeniami charakteryzującymi postawę Prometeusza wobec ludzi są

- A. egoizm i spryt.
- B. przebiegłość i wyrachowanie.
- C. ostrożność i powściągliwość.
- D. poświęcenie i dobroć.

Zadanie 6. (0–1)

Tytułem, który najtrafniej oddaje treść tekstu Jana Parandowskiego, jest

- A. *Dobroczyńca ludzkości.*
- B. *Przymierze bogów.*
- C. *Losy człowieka.*
- D. *Historia zła.*

Zadanie 7. (0–1)

Współczesna wersja frazeologizmu oznaczającego źródło klęsk i nieszczęść brzmi

- A. skrzynia Pandory.
- B. beczka Pandory.
- C. puszka Pandory.
- D. kufer Pandory.

Zadanie 8. (0–1)

Zdanie „Człowiek Prometeusza był słaby i nagi.” zawiera

- A. podmiot logiczny i orzeczenie czasownikowe.
- B. podmiot gramatyczny i orzeczenie imienne.
- C. podmiot domyślny i orzeczenie czasownikowe.
- D. podmiot szeregowy i orzeczenie imienne.

Tekst II

Przeczytaj tekst i wykonaj zadania 9.–11.

Podczas Forum Ekonomicznego w Davos laureat Nagrody Nobla Szymon Peres¹ opowiedział następującą historyjkę:

Pewien rabin² zebrał swoich uczniów i zapytał:

- Kiedy możemy zauważyć moment, gdy kończy się noc, a zaczyna dzień?
- Wtedy, gdy z daleka jesteśmy w stanie odróżnić owcę od psa – powiedział jeden chłopiec.
- Nieprawda – odezwał się drugi. – Wiemy, że zaczyna się dzień, kiedy z dużej odległości możemy odróżnić drzewo oliwne od figowca.
- To niezbyt dobre wytłumaczenie.
- A jaka jest odpowiedź? – spytali chłopcy.

Rabin odparł:

- Kiedy podchodzi do nas obcy człowiek, a my bierzemy go za naszego brata i znikają spory
- to jest chwila, gdy kończy się noc, a zaczyna dzień.

Paulo Coelho, *Zorza* [w:] Paulo Coelho, *Być jak płynąca rzeka*, Warszawa 2006, s. 117.

¹ *Szymon Peres (Szimon Peres)* – izraelski polityk, prezydent Izraela w latach 2007–2014, laureat Pokojowej Nagrody Nobla w 1994 r.

² *rabin* – przełożony żydowskiej gminy wyznaniowej.

Zadanie 9. (0–1)

Dzień i noc w wypowiedzi rabina są metaforycznym określeniem

- A. dobra i zła.
- B. mądrości i głupoty.
- C. prawdy i kłamstwa.
- D. postępu i zacofania.

Zadanie 10. (0–1)

Wybierz właściwą odpowiedź i wskaż uzasadnienie wyboru spośród podanych. Zaznacz literę A lub B oraz numer 1, 2 lub 3.

Opowiedziana przez Szymona Peresa historyjka ma charakter

A. przypowieści,	ponieważ	1.	za pomocą prostego przykładu przekazuje wartości i prawdy uniwersalne.
		2.	przekazuje wartości uniwersalne, wykorzystując elementy fantastyczne.
B. bajki,		3.	jest krótkim utworem lirycznym o charakterze żartobliwym.

Zadanie 11. (0–1)

Wskaż wypowiedź zawierającą podobną myśl do tej ze słów rabina: „Kiedy podchodzi do nas obcy człowiek, a my bierzemy go za naszego brata i znikają spory – to jest chwila, gdy kończy się noc, a zaczyna dzień”.

- A. Dobrze szukać mądrości w księgach, a jeszcze lepiej – w ludziach.
- B. Człowiek jest stworzeniem społecznym, które nienawidzi swoich bliźnich.
- C. Najdłuższa odległość znana na ziemi, to odległość człowieka od człowieka.
- D. Jak słońce topi lód, tak dobroć usuwa nieporozumienia, nieufność, wrogość.

Tekst III

Przeczytaj tekst i wykonaj zadania 12.–19.

Szła do domu, jak zwykle w poniedziałkowe popołudnie obładowana stertą rysunków, teczek, kredek, farb. Jak zwykle też bardzo się spieszyła, chcąc zdążyć na kawalek „Alfa”. Zbiegła właśnie po niewielkich kamiennych schodach, gdy nagle potknęła się, straciła równowagę i... w ostatniej chwili ktoś ją podtrzymał. Oczywiście jej plastyczne akcesoria runęły na ziemię. Schyliła się, by je pozbierać. Jej „ratownik” zrobił to również. Nie zwróciła na niego w ogóle uwagi, pragnąc jak najszybciej uporać się z tym bałaganem. Widziała tylko fruujące papierzyska, które próbowała zręcznie ujarzmić. Dopiero gdy już ochłonęła i chciała grzecznie podziękować za pomoc, podniosła oczy i... oniemiała z wrażenia. Był czarny...

Masum odprowadził ją pod sam dom, dźwigając część jej ekwipunku. Gdy minął bowiem pierwszy szok, Agata, przełamując opory, przedstawiła się i próbowała wydusić z siebie angielskie słowa podziękowania. Zupełnie bez sensu, bo chłopak mówił piękną polszczyzną. Zaczęli rozmawiać i tak gawędząc, dotarli pod jej drzwi. Żegnając się, Masum chwycił ją nagle za rękę i spytał, czy się jeszcze zobaczą. Zauważyła ten błysk w jego oczach, od którego każdej dziewczynie topnieje serce. Jednak jakąś wykrętną, zdawkową odpowiedzią ostudziła jego zapał. [...]

We wtorek rano znalazła pod drzwiami czerwoną różę z przypiętą karteczką, na której Masum prosił o spotkanie jeszcze dziś o siedemnastej pod trzema kasztanami w pobliskim parku. Agata powąchała kwiat, dotknęła płatków. Przypomniała sobie czarną dłoń Masuma,

ten uścisk... „To w zasadzie całkiem miły chłopak, rzadko spotyka się takich dżentelmenów. I te jego błyszczące oczy, ten cudowny uśmiech... Ale... ale przecież to Murzyn!” – otrząsnęła się, złamała różę i wrzuciła razem z zaproszeniem do kosza.

Chłopak siedział pod trzema kasztanami prawie godzinę. Potem wstał i powoli poszedł do domu przez park. Przechodząc koło stawu [...], w lustrze wody zobaczył swoją twarz...

Cały wieczór Agata siedziała markotna w swoim pokoju, bezmyślnie gapiąc się w telewizor, w którym nadawano właśnie wiadomości. Myślała o sobie, o czarnym chłopaku, innych ludziach i całym podłym świecie. [...] Przez głowę, jak obelga, przemknęło jej okrutne słowo: rasistka. „Ja...?” Wstała, podeszła do kosza na śmieci, wyciągnęła różę. Wyglądziła płatki i przytuliła do twarzy. Do oczu napłynęły jej łzy.

Następnego dnia, za kwadrans piąta, stała nieopodal trzech kasztanów i rwała listki z krzaków, kiedy właśnie zza drzew wyłoniła się [...] postać. Agata podeszła do Masuma, chciała coś powiedzieć, usprawiedliwić się, lecz on położył jej palec na ustach. „Wszystko zrozumiał. Wszystko...?” – przestraszyła się własnych myśli. [...]

Nigdy by nie pomyślała, że czarny kolor może dla niej znaczyć tak wiele i... być bez znaczenia.

Natalia Wojciechowska, *Trzy kasztany* [w:] *Antologia literatury nastolatków*, red. Renata Bućko, Gdańsk 1997, s. 46–47.

Zadanie 12. (0–1)

Oceń prawdziwość podanych zdań. Zaznacz P, jeśli zdanie jest prawdziwe, lub F, jeśli zdanie jest fałszywe.

1.	W tekście występuje narracja trzecioosobowa.	P	F
2.	Narratorem jest jeden z bohaterów uczestniczących w zdarzeniach.	P	F

Zadanie 13. (0–1)

Agata zmieniła zdanie i spotkała się z Masumem, ponieważ

- A. przypomniała sobie, że mu nie podziękowała za uratowanie przed upadkiem.
- B. uświadomiła sobie niewłaściwe zachowanie wobec chłopca i postanowiła to zmienić.
- C. dręczyły ją wyrzuty sumienia z powodu wyrzucenia róży.
- D. nudziła się w domu, oglądając nieciekawe programy telewizyjne.

Zadanie 14. (0–1)

Ostatnie zdanie tekstu *Trzy kasztany* świadczy o tym, że Agata

- A. pozostała obojętna wobec istniejącego problemu nietolerancji i uprzedzeń.
- B. zainteresowała się Masumem ze względu na odmienny kolor skóry.
- C. chciała udowodnić innym swoją odwagę, łamiąc utrwalone stereotypy.
- D. uświadomiła sobie brak wpływu koloru skóry na relacje łączące ludzi.

Zadanie 15. (0–1)

Tekst *Trzy kasztany* można uznać za głos w dyskusji na temat nietolerancji wobec innych ludzi ze względu na ich

- A. pochodzenie.
- B. narodowość.
- C. rasę.
- D. płeć.

Zadanie 16. (0–1)

Opinię zawiera fragment

- A. „Do oczu napłynęły jej łzy”.
- B. „To w zasadzie całkiem miły chłopak”.
- C. „Masum odprowadził ją pod sam dom”.
- D. „Chłopak siedział pod trzema kasztanami prawie godzinę”.

Zadanie 17. (0–1)

W tabeli znajdują się informacje dotyczące budowy słotwórczej wyrazów. Wybierz tę informację, która jest fałszywa – zaznacz F we właściwym miejscu.

1.	W wyrazach pochodnych „papierzyska” i „karteczka” występują formanty pełniące taką samą funkcję.	1F
2.	Wyraz „ratownik” został utworzony od wyrazu „ratować”.	2F
3.	W wyrazie „uścisk” występuje formant zerowy.	3F

Zadanie 18. (0–1)

Sformułowania: „obladowana stertą rysunków”, „wydusić z siebie angielskie słowa”, „bezmysłnie gapiąc się w telewizor” zastosowane w tekście *Trzy kasztany*, są charakterystyczne dla stylu

- A. potocznego.
- B. urzędowego.
- C. naukowego.
- D. artystycznego.

Zadanie 19. (0–1)

W tabeli znajdują się informacje dotyczące funkcji znaków interpunkcyjnych zastosowanych w tekście *Trzy kasztany*. Wybierz informację, która jest prawdziwa – zaznacz P we właściwym miejscu.

1.	Cudzysłów w wyrazach „Alfa” i „ratownik” pełni taką samą funkcję.	1P
2.	W ostatnim zdaniu tekstu zastosowano wielokropek, ponieważ poprzedza on wyrazy zaskakujące i nieoczekiwane w kontekście wcześniejszego stwierdzenia.	2P
3.	W wypowiedzeniu „Jednak jakąś wykrętną, zdawkową odpowiedzią ostudziła jego zapał.” przecinek oddziela zdania składowe.	3P

Zadanie 20. (0–2)

Uzasadnij twierdzenie, że poniższy rysunek może być ilustracją problemu poruszonego w tekście III. W odpowiedzi odwołaj się do tekstu oraz ilustracji.

ZAPISZ ROZWIĄZANIE W KARCIE ROZWIĄZAŃ ZADAŃ OTWARTYCH!

Tekst IV

Przeczytaj tekst i wykonaj zadania 21.–23.

Dzień upalny, psia buda i pies na łańcuchu.
Kilka kroków opodal miska pełna wody.
Ale łańcuch za krótki i pies nie dosięga.
Dodajmy do obrazka jeszcze jeden szczegół:
nasze o wiele dłuższe
i mniej widzialne łańcuchy,
dzięki którym możemy swobodnie przejść obok.

Wisława Szymborska, *Łańcuchy* [w:] Wisława Szymborska, *Wystarczy*, Kraków 2011, s. 10.

Zadanie 21. (0–1)

Elementem o charakterze metaforycznym w wierszu jest

- A. pies.
- B. buda.
- C. miska.
- D. łańcuch.

Zadanie 22. (0–1)

W tabeli znajdują się informacje dotyczące postaci mówiącej w wierszu Wisławy Szymborskiej *Eańcuchy*. Wybierz informację, która jest prawdziwa – zaznacz P we właściwym miejscu.

1.	Podmiot liryczny ukazuje swoje emocje w sposób bezpośredni.	1P
2.	Podmiot liryczny dostrzega obojętność niektórych ludzi wobec nieszczęścia zwierząt.	2P
3.	Podmiot liryczny, mówiąc „nasze o wiele dłuższe” i „możemy swobodnie przejść obok”, akceptuje tych, którzy nie widzą cierpiących psów.	3P

Zadanie 23. (0–1)

Język, jakim posługuje się podmiot liryczny, jest

- A.** prosty i oszczędny.
- B.** barwny i kwiecisty.
- C.** ostry i dosadny.
- D.** trudny i zawiły.

Zadanie 24. (0–10)

Napisz rozprawkę, w której uzasadnisz stwierdzenie, że są ludzie, którzy swoimi działaniami niosą dobro innym. W argumentacji posłuż się dwoma przykładami z literatury i jednym ze świata rzeczywistego.

ZAPISZ ROZWIĄZANIE W KARCIE ROZWIĄZAŃ ZADAŃ OTWARTYCH!

KARTA ROZWIĄZAŃ ZADAŃ OTWARTYCH
(do wyrwania przez ucznia)

WPISUJE UCZEŃ

KOD UCZNIKA

--	--	--

PESEL

--	--	--	--	--	--	--	--	--	--

ROZWIĄZANIA ZADAŃ

Zadanie 20. (0–2)

(zapisy na marginesie nie będą oceniane)

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

